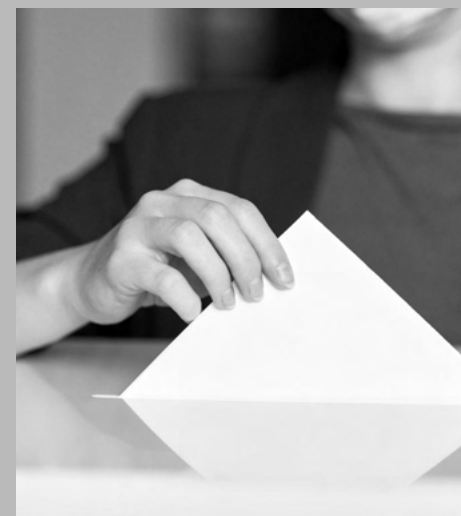
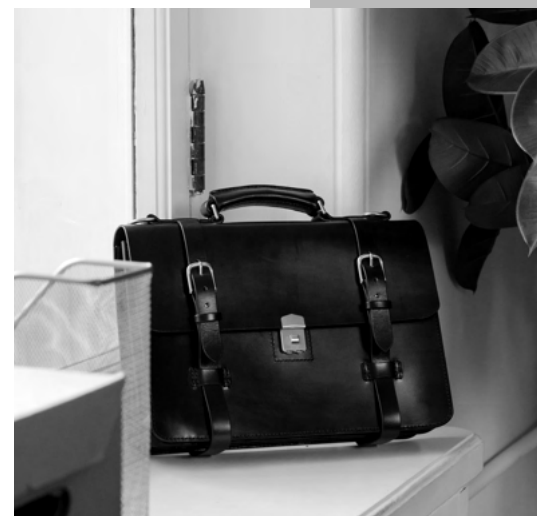

Kā atpazīt korupciju

Praktisks informatīvais materiāls ar piemēriem un pazīmēm, kas var liecināt par korupciju

Satura rādītājs

2

Administratīvā jeb ikdienas korupcija

4-8

Politiskā jeb augsta līmeņa korupcija

9-13

Korupcija publisko iepirkumu jomā

14-18

Politisko partiju nelikumīga finansēšana

19-22

Rīcības soļi, ja ir aizdomas par korupciju

23

Ievads

Korupcija var izpausties dažādos veidos, un visos gadījumos tas ir drauds gan valsts kopējai, gan iedzīvotāju individuālajai labklājībai. Korupcija izlaupa valsts budžetu, izšķērdējot nodokļu maksātāju naudu un sadalot šo kapitālu salīdzinoši šauras personu grupas starpā.

Sabiedrībai ir nozīmīga loma cīņā ar korupciju. Lai arī kukuļošanu pārsvarā īsteno slēptā veidā, daudzos gadījumos līdzpilvēki var saskatīt pazīmes. Iedzīvotāji, savās darba vietās pildot amata pienākumus, tiekoties ar cilvēkiem, piedaloties sapulcēs, īstenojot dažādus darījumus u.c., var saskatīt aizdomīgas sakritības un pat pazīmes, kas var liecināt par iespējamu korupciju, kurās iesaistījušās valsts amatpersonas.

Lai sekmētu iedzīvotāju prasmes pamanīt pazīmes, kas var norādīt uz iespējamiem koruptīviem darījumiem, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs sagatavojis informatīvu materiālu. Materiālā apkopoti piemēri un pazīmes aizdomīgām darbībām, uzvedībai vai finanšu darījumiem, kas atsevišķi vai kopā var liecināt par iespējamu korupciju šādos līmeņos:
administratīvajā jeb ikdienas, politiskajā jeb augsta līmeņa, publisko iepirkumu, kā arī partiju finansēšanas jomā.

Ja iedzīvotāji saskata pazīmes, kas var liecināt par iespējamu valsts amatpersonu iesaisti korupcijā, pareizā rīcība ir nekavējoties sazināties ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju, par saviem nolūkiem neinformējot personas, pār kurām krīt aizdomu ēna. Ziņot ir iespējams dažādos veidos, tostarp anonīmi.

Administratīvā jeb ikdienas korupcija

Administratīvā korupcija ir valsts amatpersonas rīcība, kas vērsta uz to, lai, izmantojot dienesta stāvokli, savas pilnvaras vai pārsniedzot tās, gūtu nepelnītu labumu sev vai radītu priekšrocības citai personai, personu grupai. **Administratīvā korupcija visbiežāk izpaužas situācijās, kas saistītas ar iedzīvotāju ikdienas jautājumu un problēmu risināšanu.**

Ar administratīvo korupciju var saskarties ikviens iedzīvotājs, jo bieži vien tā ir individuāla un nepubliska, kā arī var izpausties tieši personiskās saskarsmes laikā ar valsts vai pašvaldības institūciju pārstāvjiem. Sabiedrības locekļi var pamanīt valsts amatpersonu neizskaidrojamu dzīves līmeņa uzlabošanos, kā arī atsevišķus gadījumus, kad un kādā veidā tiek tērēts prettiesiski iegūtais materiālais labums.

Lai pasargātu sevi un citus, svarīgākais ir laikus atpazīt administratīvās korupcijas situācijas un ziņot Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam. Sagatavotajā materiālā ir aprakstīti biežākie administratīvās korupcijas izpausmes veidi un pazīmes, pēc kurām to var atpazīt.

Piemēri un pazīmes, kas raksturo administratīvo jeb ikdienas korupciju

Vispārīgas pazīmes, kas var liecināt par administratīvo korupciju

- Īpaša labvēlība pret kādu konkrētu personu, kuras intereses skar lēmuma pieņemšana, turklāt amatpersona rīkojas ārpus noteiktās kārtības vai to pārkāpj.
- Valsts amatpersona diskrēti tiekas ar lēmuma pieņemšanā iesaistītajām fiziskajām personām (to pārstāvjiem, starpniekiem).
- Valsts amatpersonas pieņemtais lēmums ir prettiesisks, bet adresātam labvēlīgs, un tas nav izskaidrojams ar cilvēcisku kļūdu vai amatpersonas nekompetenci.
- Ciešas attiecības (draudzīgas attiecības, attāla radniecība) starp valsts amatpersonu un personu, kuras tiesības skar lēmuma pieņemšana.

Papildus vispārīgajām pazīmēm **turpmākajās lapās sniegti piemēri un citas papildinošas pazīmes** valsts amatpersonu un tām pietuvināto personu rīcībai, kas var norādīt uz iespējamu administratīvo korupciju.

Ja saskatāt piemēriem līdzīgas un pazīmēm atbilstošas situācijas, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs aicina ziņot, par savām aizdomām neinformējot situācijā iesaistītās personas.

Piemēri un pazīmes, kas raksturo administratīvo jeb ikdienas korupciju

Pirmais piemērs

Ārstniecības iestādes organizētās valsts apmaksātās medicīniskās procedūras nodrošināšana pacientam apmaiņā pret “pateicību” ļauj apiet normatīvajos aktos noteikto kārtību un rada priekšrocības.

Papildus vispārīgajām pazīmēm

Valsts amatpersonai vai tās radniekiem bez izskaidrojama pamata strauji pieaug labklājības līmenis. Valsts amatpersonas vai tās radnieku aizdomīgie darījumi vai darbības:

Ikdienā tērē ievērojamu skaidrās naudas daudzumu, netērējot/uzkrājot algā saņemtus līdzekļus.

Būvē māju un samaksu par būvniecības materiāliem un pakalpojumiem veic skaidrā naudā, izmantojot liela nomināla banknotes.

Pieņem apmaksātus atpūtas/izklaides braucienus, dāvanu kartes, luksusa preces, skaidru naudu utt.

Pirms termiņa dzēš kredītsaistības.

Iepērkoties norēķinās par precī skaidrā naudā ar liela nomināla banknotēm – 200 eiro, 500 eiro.

Pērk transportlīdzekli vai citu mantu un visu vai daļu summas samaksā skaidrā naudā liela nomināla banknotēs.

Piemēri un pazīmes, kas raksturo administratīvo jeb ikdienas korupciju

Otrais piemērs

Elitārā nekustamajā īpašumā, kura būvniecības iecere un būvniecības gaita vietējiem iedzīvotājiem radīja daudzus juridiska rakstura iebildumus, dzīvo valsts amatpersona, kas ieņem amatu kādā no pašvaldības iestādēm un vienlaikus ir piedalījies konkrētā būvprojekta dokumentācijas saskaņošanā.

Papildus vispārīgajām pazīmēm

Valsts amatpersonai vai tās radniekiem bez izskaidrojama pamata strauji pieaug labklājības līmenis. Valsts amatpersonas vai tās radnieku aizdomīgie darījumi vai darbības:

Nēsā dārgas rotaslietas vai citus luksusa aksesuārus (piemēram, pulksteņus).

Pērkot preci, lūdz rēķinu izrakstīt uz citas personas vārda.

Pieņem apmaksātus atpūtas/izklaides braucienus, dāvanu kartes, luksusa preces, skaidru naudu utt.

Bieži lieto ekskluzīvu transportlīdzekli, t.sk. kuteri vai jahtu, kas reģistrēta uz citas personas vārda.

Veic savas personīgās automašīnas remontu, bet samaksu par remontu veic cita persona vai iestāde, kurā valsts amatpersona strādā.

Pirms termiņa dzēš kredītsaistības un/vai apmaksu veic trešā persona.

Piemēri un pazīmes, kas raksturo administratīvo jeb ikdienas korupciju

Trešais piemērs

Apmaiņā pret prettiesisku materiālu labumu vai ziedojumu nevalstiskajai organizācijai, kas saistīta ar valsts amatpersonu, amatpersona pieņem lēmumu, atturas no lēmuma pieņemšanas vai apsola nelikt šķēršļus lēmuma pieņemšanā ieinteresētās personas darbībā.

Papildus vispārīgajām pazīmēm

Valsts amatpersonai vai tās radniekiem bez izskaidrojama pamata strauji pieaug labklājības līmenis. Valsts amatpersonas vai tās radnieku aizdomīgie darījumi vai darbības:

☐	Augstākstāvoša valsts amatpersona lūdz padoto pieņemt vai saskaņot kādu lēmumu, kas acīmredzami ir lēmuma adresāta interesēs.	☐	Valsts amatpersona veic neraksturīgas darbības (anomālijas), piemēram, izrāda interesi par jautājuma virzību, kaut gan šis jautājums nav saistīts ar amatpersonas amata pienākumiem.
☐	Pirms termiņa dzēš kredītsaistības un/vai apmaksu veic trešā persona.	☐	Ir konti bankās vai maksājumu iestādēs ārzemēs, un tam nav loģiska izskaidrojuma.
☐	Bieži lieto ekskluzīvu transportlīdzekli, t.sk. kuteri vai jahtu, kas reģistrēta uz citas personas vārda.	☐	Simulējot šķietami reālu darījumu (ziedojums, maksa par reklāmas pakalpojumiem), materiālais labums (kukulis) tiek pārskaitīts ar valsts amatpersonu saistītai nevalstiskajai organizācijai, piemēram, sporta organizācijai.
☐	Noslēdz veiksmīgu privātu darījumu, piemēram, pārdod mākslas priekšmetu vai citu preci.		

Politiskā jeb augsta līmeņa korupcija

Politiskā korupcija ir valstisku lēmumu ietekmēšana personiska labuma gūšanai. **Politiskā korupcija var izpausties dažādos veidos: piedāvājot prettiesisku materiālo labumu konkrētai politiski nozīmīgai personai apmaiņā pret labvēlīgu lēmumu pieņemšanu; finansiāli atbalstot politisko partiju, kuras pārstāvji iesaistīti lēmumu pieņemšanā; ietekmējot citas personas lēmumu pieņemšanā ar mērķi gūt nepelnītu labumu sev vai citiem.**

Atšķirībā no interešu pārstāvības politiskajā korupcijā iesaistītās valsts amatpersonas gūst personisku labumu sev vai citām personām, notiek valstij piederošu finanšu līdzekļu pārdale par labu šauram personu lokam, ko mēdz saukt arī par “valsts nozagšanu”.

Lai ierobežotu politisko korupciju un neļautu dažiem indivīdiem veicināt “valsts nozagšanu”, katram no mums kā sabiedrības daļai jāprot pamanīt politiskās korupcijas izpausmes un par tām jāziņo Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam. Sagatavotajā materiālā ir aprakstīti biežākie politiskās korupcijas izpausmes veidi un pazīmes, pēc kurām to var atpazīt.

Piemēri un pazīmes, kas raksturo politisko korupciju

Vispārīgas pazīmes, kas var liecināt par politisko korupciju

☐ PNP* diskrēti tiekas ar lēmuma pieņemšanā ieinteresētajām fiziskajām personām (juridisko personu pārstāvjiem, starpniekiem, interešu pārstāvjiem).	☐ Personām, kuras izsaka iebildumus lēmumu pieņemšanā, tiek radīta darbam nelābvēlīga vide (bosings, mobings, tiek pasliktināts tehniskais nodrošinājums u.c.).
☐ PNP slēpj tikšanās faktu ar personu (juridisko personu pārstāvjiem, starpniekiem, interešu pārstāvjiem), kura tieši vai pastarpināti ieinteresēta lēmuma pieņemšanā.	☐ PNP pieņem vai piedalās lēmumu, kas ir šaura personu loka vai personu grupas interesēs, pieņemšanā.
☐ PNP uzstājīgi uzspiež savu viedokli citām valsts amatpersonām, kuru balss ir svarīga lēmuma pieņemšanā.	☐ PNP nespēj izskaidrot sava lēmuma pieņemšanā izmantotos aprēķinus un pamatojumus.
☐ PNP veic neraksturīgas darbības (anomālijas), krasi un nepamatoti mainot nostāju par konkrēta lēmuma pieņemšanu.	<i>* PNP: politiski nozīmīga persona (persona, kura ieņem vai ir ieņēmusi nozīmīgu publisku amatu valsts vai pašvaldību iestādēs Latvijā vai kādā citā valstī, vai kādā starptautiskā organizācijā. Tas attiecināms arī uz šīs personas radniekiem vai cieši saistītām personām).</i>

Papildus vispārīgajām pazīmēm **turpmākajās lapās sniegti piemēri un citas papildinošas pazīmes** valsts amatpersonu un tām pietuvināto personu rīcībai, kas var norādīt uz iespējamu politisko korupciju.

Ja saskatāt piemēriem līdzīgas un pazīmēm atbilstošas situācijas, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs aicina ziņot, par savām aizdomām neinformējot situācijā iesaistītās personas.

Piemēri un pazīmes, kas raksturo politisko korupciju

Pirmais piemērs

Pašvaldības iestādes vadītāja amatā tiek iecelta persona, kurai nav atbilstošas izglītības, darba pieredzes un iestādes attīstības vīzijas, bet ir saistība ar pašvaldībā valdošo politisko partiju. Pašvaldības vadītājs pieņem lēmumus par papildfinansējuma piešķiršanu iestādei, kura izlietojuma pamatojums netiek skaidrots un ir apšaubāms.

Papildus vispārīgajām pazīmēm

Valsts amatpersonai vai tās radniekiem bez izskaidrojama pamata strauji pieaug labklājības līmenis. Valsts amatpersonas vai tās radnieku aizdomīgie darījumi vai darbības:

Svarīgos amatos valsts, pašvaldības iestādēs vai to kapitālsabiedrībās tiek nozīmētas (ieceltas) ar attiecīgu politisku spēku saistītas personas.

Svarīgos amatos valsts un pašvaldību iestādēs vai to kapitālsabiedrībās tiek nozīmētas (ieceltas) amatam neatbilstošas personas.

Svarīgos amatos valsts, pašvaldības iestādēs vai to kapitālsabiedrībās tiek nozīmētas (ieceltas) ar PNP* saistītas personas.

Ar PNP saistītas personas šauras grupas interesēs apgūst iestādei piešķirto finansējumu.

* PNP: politiski nozīmīga persona (persona, kura ieņem vai ir ieņēmusi nozīmīgu publisku amatu valsts vai pašvaldību iestādēs Latvijā vai kādā citā valstī, vai kādā starptautiskā organizācijā. Tas attiecināms arī uz šīs personas radniekiem vai cieši saistītām personām).

Piemēri un pazīmes, kas raksturo politisko korupciju

Otrais piemērs

Pēc iestādes vadības maiņas notiek mērķtiecīgas darbības priekšrocību radīšanai kādas ieceres īstenošanai. Tiek grozīti noteikumi, mainīta kārtība, jautājumu pasniedz kā steidzamu un prioritāru. Ieceri realizē ar PNP* saistītas personas.

Papildus vispārīgajām pazīmēm

Valsts amatpersonai vai tās radniekiem bez izskaidrojama pamata strauji pieaug labklājības līmenis. Valsts amatpersonas vai tās radnieku aizdomīgie darījumi vai darbības:

Slēdzot līgumu ar pretendentu, PNP uzstāj, ka pretendentam projekta realizācijai ir jānolīgst/jāpiesaista konkrēta persona vai uzņēmums.

Kukuļdevējs nodarbina ar PNP saistītu personu, kas neatbilst ieņemamajam amatam, un nodod materiālo labumu kā darba algu.

Pieņem apmaksātu atpūtas braucienu, dāvanu kartes, luksusa preces u.c. materiālus labumus.

Simulējot šķietami reālus darījumus (konsultāciju līgums, juridiskie pakalpojumi, aizdevuma atmaksa), materiālais labums nodots PNP.

Iegādājas nekustamo īpašumu, kustamu mantu vai finanšu instrumentus (t.sk. kapitāldaļas vai vērtspapīrus) par ievērojami pazeminātu cenu, nodrošinot mantiska labuma saņemšanu kā starpību starp samaksāto un reālo mantas vērtību.

* PNP: politiski nozīmīga persona (persona, kura ieņem vai ir ieņēmusi nozīmīgu publisku amatu valsts vai pašvaldību iestādēs Latvijā vai kādā citā valstī, vai kādā starptautiskā organizācijā. Tas attiecināms arī uz šīs personas radniekiem vai cieši saistītām personām).

Piemēri un pazīmes, kas raksturo politisko korupciju

Trešais piemērs

Normatīvais akts pieņemts šauras personu grupas interesēs, un PNP* šo iniciatīvu pasniedz kā ieguvumu visai sabiedrībai. PNP lēmumi ir pretrunā ar partijas programmu vai PNP publiski pausto pārliecību.

Papildus vispārīgajām pazīmēm

Valsts amatpersonai vai tās radniekiem bez izskaidrojama pamata strauji pieaug labklājības līmenis. Valsts amatpersonas vai tās radnieku aizdomīgie darījumi vai darbības:

☐	Dažādu politisko frakciju PNP identiski formulē priekšlikumus ar vienādiem, detalizētiem aprēķiniem.	☐	Veic riskantus darījumus ar finanšu instrumentiem un gūst peļņu no darījuma, kaut gan personai nav zināšanu un pieredzes darījumos ar finanšu instrumentiem.
☐	Saņem līdzekļus no interešu pārstāvja.	☐	Saņem bez samaksas finanšu instrumentu (obligācijas, vērtspapīri, akcijas, parādzīmes u.c.) no trešās personas.
☐	Pieder uzņēmums, kas par ievērojami zemāku cenu iegādājas precis vai par nesamērīgi augstu cenu sniedz pakalpojumus.	☐	Iegādājas nekustamo īpašumu, kustamo mantu vai finanšu instrumentus (t.sk. kapitāldaļas vai vērtspapīrus) par ievērojami pazeminātu cenu, nodrošinot mantiska labuma saņemšanu kā starpību starp samaksāto un reālo mantas vērtību.
☐	Ir ienākumiem neatbilstoši liels ieguldījumu portfelis (akcijas, obligācijas u.c.).		

* PNP: politiski nozīmīga persona (persona, kura ieņem vai ir ieņēmusi nozīmīgu publisku amatu valsts vai pašvaldību iestādēs Latvijā vai kādā citā valstī, vai kādā starptautiskā organizācijā. Tas attiecināms arī uz šīs personas radniekiem vai cieši saistītām personām).

Korupcija publisko iepirkumu jomā

Korupciju publisko iepirkumu jomā raksturo situācijas, kad valsts amatpersona pieņem lēmumu par labu kādai personai vai tās pārstāvētajam uzņēmumam apmaiņā pret prettiesisku materiālu vai nemateriālu labumu.

Korupcija publisko iepirkumu jomā nodara kaitējumu nacionālajām interesēm un sabiedrībai kopumā. Tā neļauj plānot un veikt uzņēmējdarbību veselīgas un brīvas konkurences apstākļos, faktiski izslēdzot no tirgus godīgus uzņēmējus, grauj sabiedrības uzticību valstij un apdraud Latvijas reputāciju starptautiski, padarot valsti nepievilcīgu ārvalstu investoru acīs. Sarunātajos iepirkumos netiek iepirktas labākās preces un pakalpojumi par atbilstošāko cenu godīgas konkurences apstākļos, bet gan iegādāta konkrēta prece vai pakalpojums no konkrēta piegādātāja.

Neskatoties uz to, ka publisko iepirkumu joma ir stingri reglamentēta un uzraudzīta, tiek atrasti jauni veidi, kā slēptā veidā izdarīt noziedzīgus nodarījumus. Tomēr iedzīvotāji var saskatīt pazīmes, kas norāda uz iespējamām šāda veida pretlikumībām publisko iepirkumu jomā, un ziņot Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam. Sagatavotajā materiālā ir aprakstīti biežākie izpausmes veidi un pazīmes, pēc kurām var atpazīt korupciju publisko iepirkumu jomā.

Piemēri un pazīmes, kas raksturo korupciju publisko iepirkumu jomā

Vispārīgas pazīmes, kas var liecināt par korupciju publisko iepirkumu jomā

☐	Publiskais iepirkums izsludināts tādu preču vai pakalpojumu iegādei, kas pasūtītājam nav nepieciešami.	☐	Izvēlēta iepirkumu procedūra ar mazāko publicitāti, lai samazinātu iespējamo pretendentu loku.
☐	Iepirkums ir mākslīgi sadārdzināts, lai daļu no summas varētu novirzīt materiālā labuma (kukuļa) nodošanai.	☐	Pasūtītājs izrāda īpašu labvēlību un pretimnākšanu konkrētam preču piegādātājam vai pakalpojumu sniedzējam, un tam nav loģiska pamatojuma.
☐	Iepirkuma specifikācija izstrādāta konkrētam pretendentam, kas ierobežo konkurenci.	☐	Kvalificētie pretendenti neiztur tehniskā novērtējuma posma prasības (nepamatota noraidīšana).
☐	Viens no iepirkumā iesniegtajiem piedāvājumiem ir detalizēts, savukārt pārējie - pavirši, vispārīgi.	☐	Vairākos piedāvājumos ir vienādas gramatiskās, stilistiskās kļūdas, kas var liecināt par mākslīgas konkurences radīšanu.
☐	Apjomīgos konkursos iepirkuma uzvarētāja piedāvājuma dokumentos ir norādīti apaļi skaitļi.	☐	Līgumslēdzējas iestādes vadītāji vai darbinieki noraida paaugstinājumus amatā ārpus iepirkuma jomas.
☐	Pasūtītāja pārstāvis regulāri uzturas piegādātāja birojā, un tam nav loģiska izskaidrojuma.	☐	Ciešas attiecības, t.sk. radniecīgas saites, starp pasūtītāja un pretendenta pārstāvi.
☐	Iepirkumā uzvar uzņēmums, kam nav darbinieku un materiāltechniskās bāzes, lai gan iepirkumā piedalījās citi pretendenti ar atbilstošu darbinieku un materiāltechnisko nodrošinājumu, un tam nav loģiska izskaidrojuma.	☐	Uzņēmumam nav ilgstošas vai vispār nav pieredzes darbības jomā, kurā saņemtas iepirkuma īstenošanas tiesības, vai arī uzņēmums ir jaundibināts - izveidots tieši pirms iepirkuma izsludināšanas.
☐	Uzņēmuma, kas uzvarēja publiskajā iepirkumā, īpašnieku struktūra ir ļoti sarežģīta, un rodas iespaids, ka šāda struktūra izveidota, lai nebūtu izsekojams patiesais labuma guvējs.	☐	Publiskajā iepirkumā uzvarējušā uzņēmuma darbībai neraksturīgi pirkumi (no ceļojumu aģentūras, rokas pulksteņi, juvelierizstrādājumi, motocikli, kvadricikli, sporta ekipējums, laivas, dāvanu kartes, dārgas mēbeles, gleznas, būvmateriāli, baseinu ierīkošana utml.).

Piemēri un pazīmes, kas raksturo korupciju publisko iepirkumu jomā

Papildus vispārīgajām pazīmēm turpmākajās lapās sniegti piemēri un citas papildinošas pazīmes valsts amatpersonu un tām pietuvināto personu rīcībai, kas var norādīt uz iespējamu korupciju publisko iepirkumu jomā.

Ja saskatāt piemēriem līdzīgas un pazīmēm atbilstošas situācijas, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs aicina ziņot, par savām aizdomām neinformējot situācijā iesaistītās personas.

Pirmais piemērs

Pasūtītājs regulāri organizē zemsliedzīgu iepirkumus, imitējot cenu aptauju veikšanu, ar mērķi noslēgt pakalpojuma līgumu ar konkrētu piegādātāju par maksimāli augstu iespējamo cenu. Piegādātājs kā pateicību par noslēgto pakalpojuma līgumu nodod materiālas vērtības pasūtītāja pārstāvim, viņa radniekam vai saistītajai fiziskajai vai juridiskajai personai.

Papildus vispārīgajām pazīmēm

Valsts amatpersonai vai tās radniekiem bez izskaidrojama pamata strauji pieaug labklājības līmenis. Valsts amatpersonas vai tās radnieku aizdomīgie darījumi vai darbības:

☐	Pieņem apmaksātus atpūtas/izklaides braucienus, dāvanu kartes, luksusa preces, skaidru naudu utt.	☐	Pērk transportlīdzekli vai citu mantu un visu vai daļu summas samaksā skaidrā naudā liela nomināla banknotēs.
☐	Nēsā dārgas rotaslietas vai citus luksusa aksesuārus (piemēram, pulksteņus).	☐	Pirms termiņa dzēš kredītsaistības.
☐	Ikdienā tērē ievērojamu skaidrās naudas daudzumu, netērējot/uzkrājot algā saņemtus līdzekļus.		

Piemēri un pazīmes, kas raksturo korupciju publisko iepirkumu jomā

Otrais piemērs

Pasūtītāja pārstāvis, vienojoties ar pretendentu, īsteno pasākumus publiskā iepirkuma dokumentācijas sagatavošanas un piedāvājumu vērtēšanas gaitā, lai nodrošinātu konkrēta piegādātāja uzvaru publiskajā iepirkumā. Piegādātājs kā pateicību par uzvaru publiskajā iepirkumā nodod materiālās vērtības pasūtītāja pārstāvim, viņa radniekam vai saistītajai fiziskajai vai juridiskajai personai.

Papildus vispārīgajām pazīmēm

Valsts amatpersonai vai tās radniekiem bez izskaidrojama pamata strauji pieaug labklājības līmenis. Valsts amatpersonas vai tās radnieku aizdomīgie darījumi vai darbības:

Iepirkuma dokumentācijas izstrādē iesaista ekspertu, kurš tieši vai pastarpināti saistīts ar iepirkuma pretendentu.

Būvē māju un samaksu par būvniecības materiāliem un pakalpojumiem veic skaidrā naudā, izmantojot liela nomināla banknotes.

Ikdienā tērē ievērojamu skaidrās naudas daudzumu, netērējot/uzkrājot algā saņemtus līdzekļus.

Bieži lieto ekskluzīvu transportlīdzekli, t.sk. kuteri vai jahtu, kas reģistrēta uz citas personas vārda.

Iepērkoties norēķinās par precī skaidrā naudā ar liela nomināla banknotēm – 200 eiro, 500 eiro.

Piederošs uzņēmums sniedz nelōģiskus vai šķietami fiktīvus pakalpojumus.

Pērk transportlīdzekli vai citu mantu un visu vai daļu summas samaksā skaidrā naudā liela nomināla banknotēs.

Ienākumus veido konsultācijas un juridisko pakalpojumu līgumi vai citi grūti novērtējami ienākumu avoti, kuriem nav loģiska vai ekonomiska pamatojuma.

Piemēri un pazīmes, kas raksturo korupciju publisko iepirkumu jomā

Trešais piemērs

Publiskajā iepirkumā pretendents, vienojoties ar pasūtītāja pārstāvi, mākslīgi sadārdzina izmaksu pozīcijas. Piegādātājs, imitējot šķietami legālus darījumus, novirza kukulim paredzētos finanšu līdzekļus pasūtītāja pārstāvim, viņa radniekam vai saistītajai fiziskajai vai juridiskajai personai.

Papildus vispārīgajām pazīmēm

Valsts amatpersonai vai tās radniekiem bez izskaidrojama pamata strauji pieaug labklājības līmenis. Valsts amatpersonas vai tās radnieku aizdomīgie darījumi vai darbības:

☐	Pēc iepirkuma piegādātāja "sadarbības partneris" daļu saņemto līdzekļu izņem skaidrā naudā vai par to iegādājas kriptovalūtu, un tam nav loģiska vai ekonomiska pamatojuma.	☐	Veic riskantus darījumus ar finanšu instrumentiem un gūst peļņu no darījuma, kaut gan personai nav zināšanu un pieredzes darījumos ar finanšu instrumentiem.
☐	Ienākumus veido konsultācijas un juridisko pakalpojumu līgumi vai citi grūti novērtējami ienākumu avoti, kuriem nav loģiska vai ekonomiska pamatojuma.	☐	Piegādātāja "sadarbības partnera" kapitāla daļas formāli pieder apšaubāmām personām (reputācija, izcelsmes valsts, dalība daudzos uzņēmumos).
☐	Ienākumus veido nekustamā īpašuma, transportlīdzekļu vai uzņēmumu kapitāla daļu pārdošana, kam nav loģiska vai ekonomiska pamatojuma.	☐	No piegādātāja "sadarbības partnera" konta tiek veikts pārskaitījums uz čaulas uzņēmumu, kas tiek pamatots ar fiktīvu skaidrojumu, un tam nav loģiska vai ekonomiska pamatojuma.
☐	Piederušs uzņēmums sniedz neloģiskus vai šķietami fiktīvus pakalpojumus.	☐	Ienākumus veido vērtspapīru iegāde par ļoti zemu vērtību un pārdošana par reālai vērtībai neatbilstoši augstu cenu.
☐	Līguma izpildes ietvaros piegādātājs imitē legālu darījumu, veicot pārskaitījumu "sadarbības partnerim", kas neveic (formāli veic) saimniecisko darbību, ar mērķi finansējumu, kas nepieciešams līguma izpildei, nodalīt no finansējuma, kas paredzēts prettiesiskam mantiskam labumam.	☐	Publiskajā iepirkumā pretendents, vienojoties ar pasūtītāja pārstāvi, mākslīgi sadārdzina izmaksu pozīcijas. Piegādātājs, imitējot šķietami legālus darījumus, novirza kukulim paredzētos finanšu līdzekļus pasūtītāja pārstāvim, viņa radniekam vai saistītajai fiziskajai vai juridiskajai personai.

Politisko partiju nelikumīga finansēšana

Politisko partiju nelikumīga finansēšana ir viens no politiskās korupcijas izpausmes veidiem, kurā apmaiņā pret labvēlīgu lēmumu pieņemšanu tiek nelikumīgi finansēta konkrēta lēmumpieņēmēju pārstāvētā politiskā partija, pārkāpjot noteiktos ierobežojumus.

Politisko partiju nelikumīga finansēšana **visbiežāk izpaužas kā pretlikumīgas biedru naudas iemaksas vai ziedojumu veikšana, pārkāpjot normatīvajos aktos noteikto politisko partiju finansēšanas kārtību un nelikumīgi iegūtos finanšu līdzekļus izlietojot priekšvēlēšanu aģitācijai, kā arī slēpta sponsorēšana un slēpta priekšvēlēšanu kampaņas organizēšana un finansēšana.**

Vienlaikus finansiāli ietekmīgas personas, iesaistoties politisko partiju nelikumīgā finansēšanā, mēģina ietekmēt politiskās partijas aktivitātes (dalība vēlēšanās, priekšvēlēšanu kampaņas norise, dalība koalīcijā u.c.).

Lai nepieļautu politisko partiju nelikumīgu finansēšanu, katram no mums kā sabiedrības daļai jāprot pamanīt politisko partiju nelikumīgas finansēšanas izpausmes un par tām jāziņo Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam. Sagatavotajā materiālā ir aprakstīti biežākie politisko partiju nelikumīgas finansēšanas izpausmes veidi un pazīmes, pēc kurām to var atpazīt.

Piemēri un pazīmes, kas raksturo politisko partiju nelikumīgu finansēšanu

Turpmākajās lapās sniegti piemēri un pazīmes valsts amatpersonu un tām pietuvināto personu rīcībai, kas var norādīt uz iespējamu politisko partiju nelikumīgu finansēšanu.

Ja saskatāt piemēriem līdzīgas un pazīmēm atbilstošas situācijas, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs aicina ziņot, par savām aizdomām neinformējot situācijā iesaistītās personas.

Pirmais piemērs

Politiskā partija par pakalpojumu veic sadārdzinātu samaksu, vai apmaksātais pakalpojums faktiski netiek sniegts.

Pazīmes

Politiskā partija maksā par pakalpojumu, kas faktiski netiek sniegts.

Politiskā partija maksā sadārdzinātu (tirgus cenai neatbilstošu) maksu par pakalpojumiem.

Pakalpojumu sniedzējs veic pārskaitījumu apakšuzņēmumam, pēc tam seko līdzīgi darījumi uz vairākiem uzņēmumiem, turpinot skaidrot maksājumus ar fiktīviem darījumiem, kuriem nav loģiska vai ekonomiska pamatojuma.

Politiskās partijas darījumos ir apgrūtināta finanšu plūsmas izsekošana.

Piemēri un pazīmes, kas raksturo politisko partiju nelikumīgu finansēšanu

Otrais piemērs

Politiskai partijai sagatavota plaša priekšvēlēšanu kampaņa, piesaistot ārpalpojuma sniedzēju. Priekšvēlēšanu kampaņu finansēja politiskā partija, un deklarētās priekšvēlēšanu kampaņas izmaksas ir nepamatoti zemas.

Pazīmes

Politiskajai partijai sniegts pakalpojums par nepamatoti zemu cenu.

Politiskās partijas pakalpojumu sniedzējam ir savstarpējie finanšu darījumi ar politiskās partijas atbalstītāju.

Tikšanās starp politisko partiju un pakalpojumu sniedzēju notiek diskrēti, pieaicinot trešo personu (atbalstītāju).

Politiskās partijas pakalpojumu sniedzējs saņem papildu atlīdzību par sagatavoto priekšvēlēšanu kampaņu skaidrā naudā no politiskās partijas atbalstītāja.

Politiskās partijas pakalpojumu sniedzējs ir publisko iepirkumu uzvarētājs politiskās partijas pakļautībā esošajās iestādēs vai to kapitālsabiedrībās.

Politiskās partijas pakalpojumu sniedzējs ar politiskās partijas atbalstītāju ir savstarpēji pazīstami.

Pazīmes un piemēri, kas raksturo politisko partiju nelikumīgu finansēšanu

Trešais piemērs

Politiskā partija vēlēšanu gadā saņem biedru naudas iemaksas vai ziedojumus līdzīgā apmērā no vairākiem biedriem vienā dienā vai secīgi divas trīs dienas pēc kārtas. Biedru naudas vai ziedojumu maksātāji pirms pārskaitījuma politiskajai partijai savā kontā iemaksā tādu pašu summu skaidrā naudā vai saņem pārskaitījumu no trešās personas.

Pazīmes

Tikšanās ar politisko partiju biedriem notiek diskrēti.

Vairāki viena uzņēmuma darbinieki vienlaicīgi veic ziedojumus noteiktai politiskajai partijai.

Politiskās partijas biedrs tiek uzrunāts veikt biedru naudas iemaksu, izmantojot līdzekļus, kas personai tiek izsniegti skaidrā naudā vai iemaksāti bankas kontā.

Pirms skaidras naudas iemaksas politiskās partijas biedra bankas kontā nav pietiekami daudz līdzekļu, lai veiktu biedru naudas maksājumu vai ziedojumu.

Vienā datumā vai tuvos datos vairāki politiskās partijas biedri veic biedru naudas maksājumus.

Skaidras naudas iemaksas personu bankas kontos neilgi pirms vai pēc ziedojuma politiskajai partijai.

Politiskās partijas biedri biedru naudu maksā līdzīgās, apaļās summās.

Vēlēšanu gados politisko partiju biedru kontos tiek biežāk veiktas skaidras naudas iemaksas.

Rīcības soļi, ja ir aizdomas par korupciju

Šajā materiālā norādīto piemēru un pazīmju apkopojums nav izsmeļošs, tomēr tas var palīdzēt pamanīt aizdomīgas situācijas, kurās iespējama korupcija.

Ja kolēģi, darījumu partneri vai iedzīvotāji valsts amatpersonu rīcībā saskata un atpazīst atsevišķas vai vairākas materiālā uzskaitītās pazīmes, par to nedrīkst informēt iesaistītās personas un nekavējoties **jāsazinās ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju.**

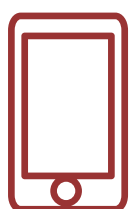
Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam iespējams ziņot vairākos veidos, tostarp anonīmi:

8000 20 70
uzticības tālrunis

knab@knab.gov.lv
e-pasts

"Ziņo KNAB"
mobilā lietotne

Ziņošanas forma
www.knab.gov.lv

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs
Citadeles iela 1, Rīga, LV-1010

